

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízdila a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci **žalobce: S., spol. s r. o.**, zastoupen Mgr. Zbyškem Jarošem, advokátem, se sídlem Zelený pruh 95/97, 140 00 Praha 4, proti **žalovanému: Krajský úřad Olomouckého kraje**, se sídlem Jeremenkova 40A, 772 00 Olomouc, zastoupen JUDr. Petrem Ritterem, advokátem, se sídlem Riegrova 12, 772 00 Olomouc, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 14. 2. 2003, č. j. 30 Ca 234/2002 – 23,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 14. 2. 2003, č. j. 30 Ca 234/2002 – 23, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce (dále též „stěžovatel“) domáhal zrušení shora označeného usnesení Krajského soudu v Brně, kterým byla odmítnuta žaloba proti rozhodnutí Okresního úřadu Prostějov, referátu regionálního rozvoje, ze dne 20. 5. 2002, č. j. RR 168/2002 Ti. Toto usnesení vycházelo ze závěru, že předmětem řízení je rozhodnutí stavebního úřadu ve smyslu ustanovení § 108 a násl. zákona č. 50/1976 Sb. Jde o rozhodnutí orgánu mocí výkonné o právní věci, která vyplývá z občanskoprávních vztahů, neboť se jedná o rozhodování o majetkovém, vlastnickém vztahu v otázce upravené občanským zákoníkem (§ 1 odst. 2, § 2 odst. 2 a § 128 odst. 2 obč. zák.). Proto krajský soud podle ustanovení § 46 odst. 2 návrh (žalobce) odmítl.

V kasační stížnosti stěžovatel uvádí, že uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s., neboť soud nesprávně posoudil právní povahu institutu vyvlastnění a v důsledku toho vydal nezákonné rozhodnutí o odmítnutí žaloby. V dané věci se jedná o zamítnutí návrhu stěžovatele, aby stavební úřad (správní orgán) vydal rozhodnutí o zřízení věcného břemene dle § 91 odst. 3 zákona č. 151/2000 Sb., tedy rozhodnutí o vyvlastnění – nuceném omezení

vlastnického práva na základě veřejnoprávního předpisu – postupem dle § 108 a násl. zákona č. 50/1976 Sb. Je pravdou, že při vyvlastnění se v konečném důsledku jedná o zásah do vlastnického práva vlastníka nemovitosti, tento zásah je ovšem evidentně svou povahou zásahem veřejnoprávním a vyvlastnění jako takové je institutem veřejného práva – je prováděno výlučně ve veřejném zájmu (v daném případě pro veřejně prospěšnou stavbu), je prováděno orgánem veřejné moci a mimo sféru smluvní svobody charakteristickou pro vztahy soukromého práva – k vyvlastnění dochází po splnění zákonem stanovených podmínek i proti vůli vlastníka pozemku a děje se tak nikoli pouze v zájmu toho, kdo vyvlastnění navrhnul, nýbrž je jím sledován i zájem veřejný (který je ostatně podmínkou toho, aby se vyvlastnění vůbec mohlo realizovat). Argumentace soudu, že se v daném případě jedná o rozhodnutí o majetkovém, vlastnickém vztahu a tedy jde o soukromoprávní věc, je podle názoru stěžovatele ne zcela přílehlavá, neboť i ve věcech spadajících do sféry veřejného práva mohou být v konečném důsledku dotčena vlastnická práva určitého subjektu – vyměřením příliš vysoké daně či poplatku, uložením nepřiměřené či bezdůvodné pokuty, nařízením odstranění stavby atd. Pro posouzení charakteru věci a rozlišení, zda spadá do sféry soukromého či veřejného práva, tedy dle názoru stěžovatele není určující konečný výsledek, resp. dopad rozhodnutí či jiného úkonu správního orgánu, nýbrž způsob, jakým je tohoto výsledku dosahováno, a rovněž posouzení, zda je toto rozhodnutí (jiný úkon) činěno pouze v zájmu účastníka řízení či zda je jím sledován zájem veřejný.

Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 7. 4. 2004 uvedl, že s napadeným rozhodnutím se zcela ztotožňuje, neboť dle jeho názoru, není-li upraven vztah stavebníka k pozemku a přesto dojde k realizaci stavby, jde o stavbu na cizím pozemku, kterou je oprávněn vyvlastňovat pouze soud (§ 135c zákona č. 40/1964 Sb., v platném znění). Nelze proto žádat po stavebním úřadě, byť ve veřejném zájmu, aby dodatečně zhojil nezákonný zásah stavebníka do vlastnických práv vlastníka pozemku. K takovému zhojení nemá žádný správní orgán pravomoc. Tento nedostatek lze řešit toliko dle § 135 zákona č. 40/1964 Sb., v platném znění). Protože se stěžovatel domáhá rozhodnutí ve věci, o kterém má jednat a rozhodovat soud v občanském soudním řízení, byla podle jeho názoru žaloba správně odmítnuta správním soudem.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené rozhodnutí krajského soudu v rozsahu uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná. Nejvyšší správní soud vycházel z následujících skutečností, úvah a závěrů.

Jak vyplývá z obsahu soudního spisu a žalovaným předloženého správního spisu, rozhodnutím Městského úřadu v Prostějově, stavebního úřadu č. j. SÚ/598/02 - Tom ze dne 25. 3. 2002 byl zamítnut návrh stěžovatele na vydání rozhodnutí o zřízení věcného břemene pro stavbu „Tranzitní telekomunikační trasa“, úsek V. – O., pro jejíž umístění bylo vydáno územní rozhodnutí dne 8. 3. 2001 pod č. j. SÚ/2026/00/01 - Tom, na pozemku parc. č. 623 v katastrálním území V., jehož vlastníkem je J. N., V. 100. Stavební úřad především vycházel z toho, že stěžovatel svoji žádost opíral o ustanovení § 108 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. Jelikož před podáním návrhu byla stavba již provedena, nebo-li již došlo k zásahu do vlastnického práva vlastníka pozemku, není v kompetenci stavebního úřadu tuto majetkovou záležitost řešit.

Rozhodnutím Okresního úřadu Prostějov, referátu regionálního rozvoje, ze dne 20. 5. 2002, č. j. RR 168/2002 Ti, bylo uvedené rozhodnutí stavebního úřadu (správního orgánu prvního stupně) potvrzeno a odvolání stěžovatele bylo zamítnuto.

Otázkou, zda rozhodnutí stavebního úřadu o zřízení věcného břemene je či není rozhodnutím správního orgánu v soukromoprávní věci, vydané v mezích zákonné pravomoci správního orgánu ve smyslu § 68 písm. b) s. ř. s., se již zabýval Nejvyšší správní soud v rozhodnutí rozšířeného senátu ze dne 12. 10. 2004, sp. zn. 4 As 47/2003. Tento senát dospěl k následujícím závěrům.

Vyvlastnění nebo nucenému omezení vlastnického práva je vlastní veřejnoprávní metoda právní regulace. Subjekty právního vztahu v tomto případě nejsou expropriát (vyvlastňovaný) a expropriant (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 12. 1993, č. j. 6 A 10/92 - 27, uveřejněný v časopise Správní právo č. 5/1994, s. 295 a násl., pod číslem 53: „Z ustanovení žádného právního předpisu nelze dovodit subjektivní oprávnění na vyvlastnění cizího pozemku; osoba, která neúspěšně podala takový návrh u správního orgánu se proto nemůže u soudu dovolat toho, že byla na takovém právu zkrácena.“), ale toliko expropriát na straně jedné a stát reprezentovaný stavebním úřadem na straně druhé. Vyvlastňovaný a stavební úřad nevystupují do tohoto právního vztahu v rovném postavení dobrovolně na základě oboustranně shodné vůle směřující k založení tohoto vztahu. Stavební úřad jako nositel veřejné moci svou vůli jednostranně vnucuje expropriátovi, tj. sám správním aktem založí právní vztah a stanoví jeho obsah, tj. rozhodne o vyvlastnění nebo o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene, přičemž vůle expropriáta je zde nerozhodná, a jeho případný nesouhlas s takovým rozhodnutím je irelevantní. Povaha účasti subjektů právního vztahu na jeho vzniku a na stanovení jeho obsahu je tedy podstatně rozdílná. Rozhodnutí správního orgánu o vyvlastnění či o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene je z těchto příčin veřejnoprávní záležitostí, a proto přezkum těchto rozhodnutí náleží správním soudům; je přitom nerozhodné, zda správní orgány rozhodovaly podle stavebního zákona, podle zákona o telekomunikacích, podle zákona o pozemních komunikacích či podle zákonů jiných, neboť povaha analyzovaného institutu je pořád stejná.

Naproti tomu otázka náhrady za vyvlastnění je již otázkou soukromoprávní, a proto v případném sporu by nerozhodoval správní soud, ale soud civilní. Na rozdíl od samotného vyvlastnění v tomto vztahu totiž již nevystupuje stát reprezentovaný stavebním úřadem, ale pouze expropriát a expropriant, přičemž tyto subjekty mají v náhradovém vztahu rovné postavení. Účelem náhradového vztahu je dosažení základního smyslu soukromého práva, tj. znovuobnovení narušené rovnováhy zúčastněných zájmů, tj. v tomto případě opětovné nastolení majetkové rovnováhy mezi soukromými subjekty. Právní vztah zde integruje objektivní zájmy stejného druhu a úrovně ve struktuře zájmů, a jde tedy o vztah soukromoprávní.

Posuzovanou otázku lze uzavřít tak, že je nezbytné rozlišit, zda předmětem řízení je otázka vyvlastnění nebo nuceného omezení vlastnického práva věcným břemenem zřízovaným správním aktem na straně jedné či zda je předmětem řízení spor o vlastnické právo na straně druhé. Rozhodoval-li správní orgán o vyvlastnění či o nuceném omezení vlastnického práva věcným břemenem, pak rozhodoval ve veřejnoprávní, a nikoliv v soukromoprávní věci, a proto je dána pravomoc správních soudů. Naopak pravomoc

civilních soudů se vztahuje na spory o výši a případném rozdělení náhrady za tyto veřejnoprávní akty.

Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 47/2003 – 50 bylo publikováno pod č. 448/2005 Sb. Nejvyššího správního soudu.

Z uvedeného je tedy zřejmé, že nebyl dán důvod k postupu podle ustanovení § 46 odst. 2 s. ř. s. Proto nezbylo, než napadené usnesení Krajského soudu v Brně zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení, v němž je podle § 110 odst. 3 s. ř. s. vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. krajský soud v novém řízení.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. března 2005

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu